

«ΑΛΗΘΕΙΕΣ» ΚΑΙ «ΜΥΘΟΙ» ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Γράφει ο Γιάννης Κολοβός

(Είναι επικοινωνιολόγος. Για το θέμα της μετανάστευσης έχει συγγράψει τα βιβλία «**Το Κουτί της Πανδώρας: Παράνομη Μετανάστευση και Νομιμοποίηση στην Ελλάδα**» (Αθήνα: Πελασγός 2003) και «**Μεταναστευτική πολιτική και ενσωμάτωση μεταναστών: η περίπτωση της Ελλάδας**» (Αθήνα: Πελασγός 2011). *Από το 2009 συνεργάζεται με το Research Institute for European and American Studies (RIEAS) ως Research Associate σε θέματα μεταναστευτικής πολιτικής.*

Copyright: EPIKAIRA Magazine (06/02-12/022014)
(Date of Republication in RIEAS: 12 February 2014)

Εκδόθηκε πρόσφατα από το Παράρτημα Ελλάδας του Ιδρύματος Rosa Luxemburg (το οποίο πρόσκειται στο Γερμανικό κόμμα Die Linke, με το οποίο συνεργάζεται ο ΣΥΡΙΖΑ) ένα μικρό βιβλίο με τίτλο «*Η μετανάστευση στην Ελλάδα: έντεκα μύθοι και περισσότερες αλήθειες*» (1). Σκοπός του είναι «*να αποδομήσει με τεκμηριωμένα στοιχεία τους ποικίλους κοινωνικούς μύθους που αφορούν τη μετανάστευση*» και «*να προτείνει μια ρεαλιστική αλλά και δίκαιη μεταναστευτική πολιτική, δηλαδή μια πραγματικά αριστερή πολιτική*» (σελ. 3). Δυστυχώς, η προσπάθεια αυτή αποτυγχάνει καθώς οι «κοινωνικοί μύθοι» δεν αναλύονται στην ολότητά τους αλλά παρουσιάζονται επιλεκτικά κάποιες πτυχές τους προκειμένου να είναι εύκολο να... «αποδομηθούν». Έτσι το βιβλίο αυτό καταλήγει να είναι μία επανάληψη μύθων της Αριστεράς για το μεταναστευτικό, οι οποίοι μικρή σχέση έχουν τόσο με την σύγχρονη όσο και με την ιστορική πραγματικότητα. Στον περιορισμένο χώρο αυτού του άρθρου θα επιχειρήσουμε έναν κριτικό σχολιασμό των κυριότερων «αληθειών» τις οποίες υποτίθεται ότι «αποκαλύπτει» το Ίδρυμα Rosa Luxemburg (εφεξής IRL).

Πόσους μετανάστες «χωράει» η Ελλάδα;

Ο πρώτος «μύθος» που το IRL επιχειρεί να «ανατρέψει» είναι το ότι στην χώρα μας δεν χωράνε άλλοι μετανάστες. Και το επιχειρεί προβαίνοντας σε παράθεση στοιχείων για τον αριθμό των διαβιούντων στην Ελλάδα αλλοδαπών με βάση τις απογραφές του 1981, του 2001, του 2011 και με στοιχεία του υπουργείου Εσωτερικών και της ΕΛ.ΑΣ. Το σκεπτικό του IRL είναι ότι, λόγω της κρίσης των τελευταίων ετών, ο αριθμός των αλλοδαπών έχει μάλλον μειωθεί, άρα στην χώρα μας «χωράνε» κι άλλοι (χωρίς όμως να προσδιορίζεται, έστω και κατά προσέγγιση, ο αριθμός τους) και μάλιστα προτείνει και την διευκόλυνση της παροχής Ιθαγένειας προς αυτούς!

Η οπτική του IRL είναι παράδοξη καθώς παραβλέπει το γεγονός ότι εδώ και χρόνια υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις υπερκορεσμού της Ελλαδικής αγοράς εργασίας και δυσανεξίας της Ελληνικής κοινωνίας αναφορικά με τους μετανάστες. Όταν, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, η ανεργία μεταξύ των ατόμων ξένης υπηκοότητας βρίσκεται στο 36,6% (2) και η συντριπτική πλειονότητα (58,3%) του πληθυσμού των αλλοδαπών ηλικίας 18-64 ετών βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας (3), πώς, λοιπόν, θα μπορούσε να ενσωματωθεί ένας μεγάλος και αυξανόμενος αλλοδαπός πληθυσμός σημαντικό τμήμα του οποίου δεν έχει, σε ολόένα και μεγαλύτερο βαθμό, ούτε την δυνατότητα της στοιχειώδους οικονομικής συντήρησης; Ταυτόχρονα, η δυσανεξία της Ελληνικής κοινωνίας απέναντι στο

φαινόμενο παραμένει μεγάλη. Σύμφωνα με δημοσκόπηση της ΚΑΡΑ Research το 75,4% των Ελλήνων εγκρίνουν την επιχείρηση «Ξένιος Ζεύς» (μόλις το 16% την αποδοκιμάζει) ενώ η πλειονότητα των Ελλήνων ζητά είτε τον επαναπατρισμό όλων των μεταναστών, τόσο των παράνομων όσο και των εκ των υστέρων νομιμοποιημένων (το ζητά το 7,9%), είτε τον επαναπατρισμό όσων δεν είναι αναγκαίοι ή βρίσκονται στην χώρα παρανόμως (το ζητά το 47,3%). Την παραμονή των μεταναστών στην χώρα με τα ίδια δικαιώματα με τους Έλληνες επιθυμεί το 34,3% (4).

Ενδεικτικό της προχειρότητας με την οποία αντιμετωπίζει γενικότερα το θέμα το IRL είναι η αναφορά του για τον αριθμό των παρανόμων μεταναστών στην χώρα. Σύμφωνα με το IRL «Οι έγκυρες εκτιμήσεις ωστόσο...περιορίζουν πολύ σοβαρά τον αριθμό αυτό, με ανώτατο όριο τις 350.000 περίπου» (σελ. 11). Αν όμως ανατρέξει κάποιος στην συγκεκριμένη παραπομπή (5) που παρατίθεται από το IRL θα δει ότι εκεί γίνεται αναφορά σε 390.000 άτομα κατ' ανώτατο όριο. Επίσης, η εκτίμηση αυτή αφορά τον Δεκέμβριο του 2011, δηλαδή είναι παλαιά πλέον των δύο ετών. Τέλος, χρήσιμο θα ήταν για το IRL να μελετήσει τα ευρήματα της εργασίας των Στ. Ζωγραφάκη και Θ. Μητράκου (6) με τον χαρακτηριστικό τίτλο «Πόσους μετανάστες μπορούμε να έχουμε;».

Υπάρχει επίπτωση στην αγορά εργασίας και στους μισθούς;

Και σε αυτήν την παράμετρο του θέματος, το βιβλίο του IRL τα βλέπει όλα «ρόδινα». Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται: «Στην πρόσφατη ιστορία της μετανάστευσης στην Ελλάδα δεν εντοπίστηκε – αν εξαιρέσουμε τον χώρο της οικοδομής – σοβαρός ανταγωνισμός για τις ίδιες θέσεις εργασίας μεταξύ ντόπιων και ξένων ούτε κάποια σοβαρή επίπτωση στο επίπεδο των μισθών. Ο βασικός λόγος είναι ότι, κατά βάση, οι μετανάστες απασχολήθηκαν σε θέσεις ανειδίκευτης και χειρωνακτικής εργασίας, που δεν ήταν δημοφιλείς στις τάξεις των γηγενών. Η μεταναστευτική εργασία υπήρξε σε μεγάλο βαθμό ανασφάλιστη, ενώ οι σχετικές θέσεις εργασίας ήταν επισφαλείς, κακοπληρωμένες και όχι ελκυστικές για τους ντόπιους. Λόγω του χαμηλού κόστους της μεταναστευτικής εργασίας, δημιουργήθηκε πρόσθετη ζήτηση θέσεων εργασίας, η οποία με τη σειρά της δημιούργησε επιπλέον θέσεις απασχόλησης για γηγενείς εργαζόμενους» (σελ. 35-36).

Η παραπάνω άποψη παραβλέπει το πώς καλύπτονταν οι θέσεις ανειδίκευτης εργασίας πριν το 1990 και την μαζική εισροή παρανόμων μεταναστών. Οι θέσεις αυτές καλύπτονταν από ντόπιους οι οποίοι μετά το 1990 αναγκάστηκαν να ανταγωνισθούν τους παράνομους μετανάστες οι οποίοι, εργαζόμενοι ανασφάλιστοι και με πολύ χαμηλά μεροκάματα, εκτόπισαν τους γηγενείς εργαζόμενους από τους κλάδους αυτούς.

Όπως χαρακτηριστικά τονίζει ο καθηγητής Δημόσιας Πολιτικής στο Πανεπιστήμιο του Harvard και ειδικός σε θέματα Οικονομικής της Μετανάστευσης George J. Borjas (7) είναι λανθασμένη η άποψη ότι η έλευση των μεταναστών δεν ασκεί σημαντική αρνητική επίδραση στους μισθούς των γηγενών εργαζομένων τους οποίους οι μετανάστες ανταγωνίζονται και υπογραμμίζει ότι «...**δεν υπάρχει πλεόνασμα από την μετανάστευση αν ο μισθός των γηγενών δεν μειωθεί λόγω αυτής. Με άλλα λόγια, αν κάποιοι εργαζόμενοι δεν υποστούν ζημιά από την μετανάστευση, πολλά από τα πλεονεκτήματα που συνήθως της αποδίδονται – υψηλότερα κέρδη για τις εταιρείες, χαμηλότερες τιμές για τους καταναλωτές – παύουν να υφίστανται**» (σελ. 96).

Όσον αφορά την άποψη που θέλει τους μετανάστες να κάνουν τις δουλειές που οι γηγενείς δεν θέλουν ο Βογίας θεωρεί ότι η άποψη αυτή δεν δικαιολογείται. Όπως χαρακτηριστικά σχολιάζει: «Παρόλο που οι εργασιακές κατανομές μεταναστών και γηγενών διαφέρουν, υπάρχει και μεγάλο μέρος επικάλυψης...Μία πιο λογική άποψη μπορεί να είναι ότι **οι μετανάστες παίρνουν τις δουλειές που οι γηγενείς δεν θέλουν να κάνουν με τους υπάρχοντες μισθούς. Με άλλα λόγια, μπορεί οι γηγενείς να μην θέλουν να δουλέψουν σε κάποιες από τις δουλειές που κάνουν οι μετανάστες. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι οι γηγενείς θα ηρνούτο να κάνουν αυτές τις δουλειές αν οι μετανάστες δεν είχαν έρθει καθόλου και οι εργοδότες αναγκάζονταν να αυξήσουν τους μισθούς για να καλύψουν τις θέσεις**» (σελ. 79).

Η ισχύς των απόψεων αυτών και για την Ελλάδα καταδείχθηκε για πρώτη φορά από μία εργασία των Αλ. Σαρρή και Στ. Ζωγραφάκη (8) οι οποίοι εφάρμοσαν ένα μοντέλο γενικής ισορροπίας εξετάζοντας ένα βασικό σενάριο και πέντε παραλλαγές του με σκοπό να διαπιστώσουν τις επιπτώσεις της παράνομης μετανάστευσης σε παραμέτρους όπως η οικονομία, η αγορά εργασίας και οι μισθοί. Η εργασία έδειξε ότι ο μέσος πραγματικός μισθός σημείωσε πτώση κατά 6,2% εξ'αιτίας της παράνομης μετανάστευσης, αλλά με σημαντικές διαφοροποιήσεις για κάθε κατηγορία εργαζομένων. Οι πραγματικοί μισθοί των ανειδίκευτων Ελλήνων στον αγροτικό και στον αστικό τομέα σημείωσαν σημαντική πτώση λόγω του μεγάλου όγκου των εισελθόντων παρανόμων μεταναστών. Αντιθέτως, οι πραγματικοί μισθοί των ημειδίκευμένων εργαζομένων και αυτών με υψηλή ειδίκευση στις πόλεις αυξήθηκαν σημαντικά.

Η συνολική απασχόληση των Ελλήνων σε όλες τις κατηγορίες εργαζομένων σημείωσε πτώση 47.000 ανθρωποετών. Οι παράνομοι μετανάστες για εκείνη την περίοδο αντιστοιχούσαν σε 130.000 ανθρωποέτη πλήρους απασχόλησης. Το εύρημα αυτό έδειξε ότι το εν τρίτον των παρανόμων μεταναστών έπαιρνε θέσεις Ελλήνων ενώ το υπόλοιπο αποτελούσε καθαρή προσθήκη στην ελληνική αγορά εργασίας. Μάλιστα, κανένα από τα σενάρια των Σαρρή και Ζωγραφάκη, τα οποία διέφεραν ως προς την ελαστικότητα της αγοράς εργασίας, δεν έδειχνε μικρή υποκατάσταση των Ελλήνων από παρανόμους μετανάστες αφού η μικρότερη επίπτωση στην ανεργία ήταν 40.850 Έλληνες (σενάριο 3).

Τα αγροτικά νοικοκυριά φαίνονταν να κέρδιζαν ανεξαρτήτως του επιπέδου του εισοδήματός τους. Οι μόνες τάξεις νοικοκυριών που παρουσίαζαν μείωση στο πραγματικό διαθέσιμο εισόδημά τους ήταν τα αστικά νοικοκυριά με επικεφαλής ανειδίκευτο εργάτη και μεταξύ αυτών τα νοικοκυριά που ήταν είτε φτωχά είτε μεσαίου εισοδήματος. Όλες οι άλλες κατηγορίες νοικοκυριών, συμπεριλαμβανομένων και αυτών με επικεφαλής άνεργο, κέρδιζαν από την παράνομη μετανάστευση. Όμως τα νοικοκυριά που έχαναν αποτελούσαν το 26,5% των Ελληνικών νοικοκυριών ήτοι το 37,1% του συνολικού Ελληνικού πληθυσμού!

Οι Σαρρής και Ζωγραφάκης συμπέραναν ότι, εφόσον τα φτωχά νοικοκυριά με επικεφαλής ανειδίκευτο εργάτη πλήττονταν περισσότερο από την παράνομη μετανάστευση ενώ ταυτοχρόνως τα πλούσια νοικοκυριά γίνονταν πλουσιότερα, η εισροή παρανόμων μεταναστών στην ελληνική αγορά εργασίας είχε ως αποτέλεσμα την στρέβλωση της διανομής του εισοδήματος μεταξύ των Ελλήνων διευρύνοντας τις διαφορές εισοδήματος μεταξύ πλουσίων και φτωχών.

Μία πιο πρόσφατη εργασία από τους Στ. Ζωγραφάκη, Αντ. Κόντη και Θ. Μητράκο με έτος αναφοράς το 2004 (9) έδειξε ότι αν ο αριθμός των μεταναστών αυξανόταν κατά 200.000 άτομα θα οδηγούσε σε μείωση των πραγματικών μισθών για όλους τους τύπους εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, οι πραγματικοί μισθοί θα μειώνονταν κατά 2,5%

για Έλληνες μισθωτούς με λίγες δεξιότητες μέχρι κατά 1,8% για τους αυτοαπασχολούμενους με περισσότερες δεξιότητες. Μεγάλο μισθολογικό πλήγμα θα υφίσταντο οι «παλαιοί» μετανάστες καθώς οι μισθοί τους θα μειώνονταν από 28% ως 52% ανάλογα με το μέγεθος της ακαμψίας των μισθών στην αγορά εργασίας.

Αντιστρόφως, μία σταδιακή μείωση του αριθμού των μεταναστών μέχρι την πλήρη αποχώρησή τους θα οδηγούσε σε σταδιακή αύξηση τόσο της απασχόλησης όσο και των μισθών των Ελλήνων. Αυτό θα είχε έντονες αναδιανεμητικές επιδράσεις με τα πραγματικά εισοδήματα των φτωχών Ελλήνων να αυξάνονται σημαντικά. Σε περίπτωση πλήρους ευελιξίας μισθών η αύξηση των μισθών των Ελλήνων θα κυμαινόταν από 23,7% ως 33,4% ενώ η αύξηση της απασχόλησης για τους Έλληνες θα μπορούσε να φθάσει στις 204.000 θέσεις εργασίας.

Αντίστοιχα είναι και τα ευρήματα πρόσφατης μελέτης του ΚΕΠΕ η οποία εξέτασε την περίοδο 1981-2000 (10) και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι *«αν κανείς υποστηρίξει την άποψη ότι η μαζική εισροή μεταναστών στη χώρα μας κατά τη δεκαετία 1991-2000 είχε αρνητικές επιδράσεις επί του ύψους των πραγματικών αμοιβών, η άποψη αυτή υποστηρίζεται από τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων...»* (σελ. 145).

Είναι προφανές ότι οι σχετικές μελέτες που έχουν γίνει στην χώρα μας καταδεικνύουν ότι οι επιπτώσεις της μετανάστευσης στην απασχόληση και τους μισθούς είναι σημαντικές και πλήττουν κυρίως τους φτωχότερους Έλληνες δηλαδή τα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα τα οποία ένα αριστερό κόμμα υποτίθεται ότι προστατεύει κατά προτεραιότητα!

Επιβαρύνουν οι αλλοδαποί την βαριά εγκληματικότητα;

Μία άλλη παράμετρος του προβλήματος, η οποία επίσης υποβαθμίζεται από το IRL, είναι εκείνη της δυσαναλόγως μεγάλης συμμετοχής των αλλοδαπών στην βαριά εγκληματικότητα σε σχέση με την αναλογία τους στον πληθυσμό. Έτσι το IRL δεν φαίνεται να θεωρεί ως ένδειξη αποτυχίας της Ελλαδικής μεταναστευτικής πολιτικής το γεγονός ότι οι αλλοδαποί, ενώ αποτελούν το 8,5-11% του πληθυσμού της χώρας, υπερεκπροσωπούνται στις στατιστικές της Ελληνικής Αστυνομίας για την βαριά εγκληματικότητα. Πιό συγκεκριμένα, για το 2012, το οποίο είναι το τελευταίο έτος για το οποίο έχουν δημοσιευθεί ολοκληρωμένα στοιχεία (11) μέχρι την στιγμή της συγγραφής αυτού του άρθρου, αλλοδαποί ήταν το 38% των συλληφθέντων για ανθρωποκτονίες, το 37% των συλληφθέντων για βιασμούς, το 43% των συλληφθέντων για κλοπές-διαρρήξεις και το 46% των συλληφθέντων για ληστείες.

Το IRL επιχειρεί να εξηγήσει την παράμετρο αυτήν επισημαίνοντας ότι *«οι άντρες σε παραγωγική-νεανική ηλικία υπερεκπροσωπούνται στον μεταναστευτικό πληθυσμό της χώρας μας. Αν λοιπόν σταθμιστεί το δείγμα με βάση την ηλικία και το φύλο, η απόκλιση του ποσοστού των δραστών από την αναλογία των μεταναστών στον γενικό πληθυσμό είναι πολύ μικρότερη»* (σελ. 40). Γιατί όμως το IRL δεν προβαίνει στην στάθμιση την οποία προτείνει ώστε να καταδείξει ότι η αναλογία είναι όντως «πολύ μικρότερη» όπως ισχυρίζεται; Μήπως γιατί, ακόμα και αν γίνει αυτή η στάθμιση, η αναλογία των αλλοδαπών στο ποσοστό των δραστών θα εξακολουθήσει να παραμένει δυσανάλογα μεγάλη; Κάθε ενδιαφερόμενος ας μελετήσει τις ηλικιακές πυραμίδες και την πληθυσμιακή σύνθεση Ελλήνων και αλλοδαπών (πχ. 9, σελ. 44-45 και 14, σελ. 73) και ας εξάγει τα συμπεράσματά του. Εν τέλει όμως, θα μπορούσαν οι αιτιάσεις του IRL περί αυξημένης συμμετοχής των αλλοδαπών στην βαριά εγκληματικότητα λόγω...νεότητας και λόγω...φύλου να γίνουν αποδεκτές για ειδεχθή εγκλήματα όπως οι ανθρωποκτονίες ή οι βιασμοί;

Ένα άλλο επιχείρημα του IRL είναι ότι «για την Αστυνομία, όπως και για τον υπόλοιπο πληθυσμό, οι μετανάστες είναι πολύ περισσότερο ορατοί. Όταν συμβαίνει μια αξιόποινη πράξη, η Αστυνομία προσανατολίζεται προς τους μετανάστες σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι προς τους γηγενείς, λόγω προκαταλήψεων και ορατότητας του συγκεκριμένου πληθυσμού» (σελ. 40). Η άποψη αυτή παραβλέπει το γεγονός ότι σκοπός τόσο της Αστυνομίας όσο και των θυμάτων είναι η εξιχνίαση του κάθε εγκλήματος και η σύλληψη των δραστών, πόσο μάλλον όταν οι πόροι που διαθέτει η Αστυνομία για να επιτελέσει το έργο της είναι περιορισμένοι. Επομένως, η Αστυνομία θα προσανατολισθεί προς τους αλλοδαπούς αν υπάρχουν οι αντίστοιχες ενδείξεις και όχι απλά για λόγους...προκατάληψης. Εξ' άλλου τα προαναφερθέντα στοιχεία αφορούν συλληφθέντες δράστες και όχι...εικαζόμενους δράστες! Τέλος, η άποψη του IRL παραβλέπει το γεγονός ότι, ειδικά στις περιπτώσεις όπου οι δράστες είναι παράνομοι μετανάστες οι οποίοι δεν έχουν συλληφθεί στο παρελθόν, η Αστυνομία δεν έχει κανένα απολύτως στοιχείο για την ταυτότητα, την κατοικία, τους συνεργάτες ή τις συνήθειές τους, κάτι που δυσκολεύει τον εντοπισμό και την σύλληψή τους (συγκριτικά με τους γηγενείς δράστες).

Η αυξημένη συμμετοχή αλλοδαπών στην βαριά εγκληματικότητα είναι ένα ακόμα σύμπτωμα της διαχρονικά ανύπαρκτης μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας μας, η οποία δεν αποτρέπει αποτελεσματικά την (παράνομη) είσοδο και την παραμονή (παράνομη ή εκ των υστέρων νομιμοποιημένη) σε ανθρώπους οι οποίοι με τις πράξεις τους ενισχύουν το αίσθημα ανασφάλειας των πολιτών.

Πήγαν οι Έλληνες μετανάστες στις ΗΠΑ παράνομως;

Η δυσκολία του IRL να παραθέσει αντικειμενικά τις σύγχρονες παραμέτρους του μεταναστευτικού προβλήματος της Ελλάδας δεν θα πρέπει να προκαλεί κατάπληξη, καθώς το IRL αντιμετωπίζει αντίστοιχη δυσκολία στο να δει με αντικειμενικότητα γεγονότα τα οποία έλαβαν χώρα προ 80, 100 και 120 ετών! Γι' αυτό φθάνει στο σημείο να ισχυρίζεται ότι «προβάλλεται συστηματικά το επιχείρημα ότι οι έλληνες μετανάστες δεν 'εισέβαλαν' απρόσκλητοι στις ξένες κοινωνίες, αλλά μετανάστευσαν οργανωμένα και νόμιμα, κατόπιν πρόσκλησης των χωρών υποδοχής, που είχαν ανάγκη εργατικών χεριών...Τα παραπάνω θα μπορούσαν πράγματι να αφορούν τους πατεράδες μας που μετανάστευσαν στη Γερμανία. **Δεν μπορούμε όμως να πούμε το ίδιο για τους παππούδες μας που μετανάστευσαν στην Αμερική στις αρχές του 20ού αιώνα... Ακόμα και ο όρος 'λαθρομετανάστης' χρησιμοποιήθηκε τότε, στις αρχές του προηγούμενου αιώνα, για να περιγράψει τη μαζική και απρογραμματίστη φυγή του ενός τετάρτου του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας (περίπου 400.000 άνθρωποι), κυρίως προς τις ΗΠΑ. Τα φαινόμενα λαθραίας επιβίβασης στα υπερωκεάνια και οι απόπειρες λαθραίας εισόδου στο έδαφος των ΗΠΑ δεν ήταν διόλου σπάνια» (σελ. 48-49).**

Κατ' αρχάς στο προαναφερθέν εδάφιο υπάρχει μία εσωτερική αντίφαση. Από την μία ισχυρίζεται το IRL ότι 400.000 Έλληνες κατάφεραν και εισήλθαν παράνομως στις ΗΠΑ αλλά από την άλλη μιλά για «απόπειρες λαθραίας εισόδου στο έδαφος των ΗΠΑ» που δεν ήταν «διόλου σπάνιες». Το γεγονός ότι το IRL κάνει λόγο για «απόπειρες» δείχνει ότι δεν ήταν επιτυχημένες. Επιπλέον, το γεγονός ότι τέτοιες «απόπειρες» δεν ήταν «σπάνιες» δεν δικαιολογεί τον συνολικό χαρακτηρισμό της μετανάστευσης Ελλήνων προς τις ΗΠΑ ως «λαθρομετανάστευση», γιατί τότε θα χαρακτηριζόταν το όλον με βάση ένα μικρό μέρος του. Ας σημειωθεί επίσης ότι, για τον χαρακτηρισμό αυτόν, το IRL βασίζεται σε ένα άρθρο της εφημερίδας «Εμπρός» της 26/4/1929, σε ένα ρεπορτάζ του «Ιού» της «Ελευθεροτυπίας» και σε μία

τηλεοπτική εκπομπή του Στ. Κούλογλου που χρονολογούνται στα τέλη της δεκαετίας του '90.

Επιπλέον, σε κανένα από τα 3 αυτά «στοιχεία» δεν γίνεται λόγος περί 400.000 παρανόμων μεταναστών από την Ελλάδα στις ΗΠΑ. Μάλιστα, στο ρεπορτάζ του «Ιού» το οποίο επικαλείται το IRL υπάρχει η παραδοχή ότι δεν θα έπρεπε να συγκρίνονται οι Έλληνες μετανάστες στις ΗΠΑ με τους Αλβανούς παράνομους μετανάστες προς την Ελλάδα αλλά οι Μεξικανοί. Και αυτό γιατί, όπως παραδέχεται ο «Ιός», *«[οι Μεξικανοί] -αν θέλαμε να είμαστε απολύτως ακριβείς- θυμίζουν πολύ περισσότερο τους Αλβανούς μετανάστες στη χώρα μας: ο αριθμός τους είναι πολύ μεγαλύτερος από τις άλλες ομάδες, προέρχονται από γειτονική χώρα, και σε υψηλό ποσοστό έχουν εισέλθει παράνομα στις ΗΠΑ»* (Ελευθεροτυπία, 28/11/1999). Παράδοξο είναι και το γεγονός ότι το IRL κρίνει μόνο με στοιχεία τα οποία αφορούν στα έτη 1929-1930, δηλαδή τα έτη του Αμερικανικού Κράχ, ένα φαινόμενο (την μετανάστευση Ελλήνων προς τις ΗΠΑ) το οποίο αρχίζει να παίρνει μαζικές διαστάσεις από το 1890, δηλαδή λάμβανε χώρα ήδη επί 40 έτη. Ακόμα και το προαναφερθέν άρθρο του «Εμπρός» αν διαβαστεί ολόκληρο καταδεικνύει ότι, λόγω του Κραχ, διάφοροι επιτήδειοι προσπαθούσαν να εκμεταλλευθούν την επιθυμία των Ελλήνων να μεταναστεύσουν προς τις ΗΠΑ πουλώντας τους πλαστά διαβατήρια. Τόσο οι Ελληνικές αρχές όσο και οι αρχές των ΗΠΑ προέβαιναν σε αυστηρούς ελέγχους και οι παραβάτες απελαύνονταν. Πάντως, σε όλη αυτήν την παραφιλολογία ο γράφων έχει - εδώ και 15 έτη - με στοιχεία απαντήσει μέσα από το επίσημο όργανο του Συμβουλίου Αποδήμου Ελληνισμού Βορείου και Νοτίου Αμερικής (12).

Η εμπάθεια του IRL καταδεικνύεται περίτρανα και από μία απλή ανάγνωση της αρθρογραφίας της εφημερίδας «Εμπρός» που αφορά στην μετανάστευση Ελλήνων προς την Αμερική. Εκεί περιγράφεται ανάγλυφα ότι υπήρχε μεταναστευτικός νόμος εκ μέρους των ΗΠΑ, ότι υπήρχαν έλεγχοι τόσο στα λιμάνια αναχώρησης των υπερωκεανίων όσο και στα λιμάνια προορισμού, ότι οι μετανάστες έπρεπε να πληρούν συγκεκριμένα κάθε φορά κριτήρια και ότι αν δεν τα πληρούσαν απελαύνονταν πίσω στην Ελλάδα. Λόγω του ότι υπήρχε πλαίσιο ελέγχου και του ότι την Ελλάδα και τις ΗΠΑ τις χώριζε ένας ολόκληρος ωκεανός, η παράνομη μετανάστευση προς τις ΗΠΑ ήταν ελάχιστη καθώς θα μπορούσε να γίνει μόνο από λαθρεπιβάτες στα υπερωκεάνια. Επομένως, η ταύτιση αυτής της ελεγχόμενης διαδικασίας με την μαζική εισροή εκατοντάδων χιλιάδων παρανόμων μεταναστών στην Ελλάδα από το 1990 και μετά θα πρέπει να βάλει σε σκέψεις τον κάθε καλόπιστο αναγνώστη.

Πιο συγκεκριμένα, στις σελίδες της εφημερίδας «Εμπρός» (21/2/1901) διαβάζουμε: **«Περί τους 100 νέοι μετανάσται ανεχώρησαν χθες εκ Πειραιώς εις Αμερικάνη μέσω Μασσαλίας. Προ της αναχώρησώς αυτών η αστυνομική αρχή Πειραιώς εξήτασε ποία επρομηθεύθησαν διαβατήρια, εις δε τους μη έχοντας τοιαύτα δεν επέτρεψε την αναχώρησιν, διότι εν Αμερικάνη δεν είνε δεκτοί άνευ διαβατηρίων».** Η ελεγχόμενη αυτή διαδικασία ήταν συνεχής καθώς στις 20/5/1916 διαβάζουμε: **«Δια του ατμοπλοίου 'Υπεροχή' ανεχώρησαν χθες εκ Πειραιώς υπερδιακόσιοι ομογενείς μετανάσται, κατευθυνόμενοι εις την Ν. Υόρκην μέσω Νεαπόλεως...Υπό των ενωμοταρχών της καταδιώξεως Πειραιώς συνελήφθησαν χθες 10 μετανάσται οι οποίοι ήσαν έτοιμοι ν' αναχωρήσουν, μολονότι υπαγόμενοι εις την στρατιωτική υποχρέωσιν».**

Στις 7/5/1903 διαβάζουμε: **«Τινές είδον μετά χαράς τα αυστηρά μέτρα τα οποία έλαβεν εναντίον της μεταναστεύσεως η Αμερικανική Κυβέρνησις και των οποίων συνέπεια υπήρξεν η αποπομπή των 600 Ελλήνων μεταναστών, οίτινες επέστρεψαν κατ' αυτάς εις την Ελλάδα...Αι αμερικανικαί αυστηρότητες εναντίον της μεταναστεύσεως δεν έχουν σκοπόν να εμποδίσουν, αλλά να περιορίσουν την**

μετανάστευσιν και ιδίως να ξεκαθαρίσουν τους μετανάστας...Οι μετανάσται οι μη έχοντες πιστοποιητικά καλής διαγωγής και τα μέσα συντηρήσεως μέχρις ευρέσεως εργασίας και οι μετανάσται οι πάσχοντες από χρόνια και μεταδοτικά νοσήματα, οι ηλίθιοι και οι ανάπηροι αποπέμπονται...Επιτρέπεται δε μόνον εις τους ηθικώς και σωματικώς αρτίους να εγκαθίστανται εις το αμερικανικόν έδαφος, αλλά και εις τούτους μόνον όταν παρέχουν εχέγγυα ότι θα καταστήσωσι χρηστοί πολίται».

Ενδεικτική του ελέγχου της εισροής που υπήρχε είναι και η έκθεση του Έλληνα γενικού πρόξενου στην Νέα Υόρκη η οποία αναφέρει ότι («Εμπρός», 10/6/1903) κατά τους 3 πρώτους μήνες του 1903 μετανάστευσαν 174 Έλληνες τον Ιανουάριο, 370 τον Φεβρουάριο και 1226 τον Μάρτιο, ενώ κατά το 9μηνο από 1/7/1902 μέχρι την 31/3/1903 οι αφιχθέντες Έλληνες μετανάστες ήταν 6.380 άνδρες και 253 γυναίκες. Το 1907 νέα έκθεση του ίδιου πρόξενου ανέφερε ότι οι αμερικανικές Βουλές ψήφισαν νόμο «ο οποίος αυξάνει από 2 εις 4 δολάρια τον κατ' άτομον φόρον των αποβιβαζομένων εις την Αμερικάν μεταναστών, προσθέτει δε διατάξεις τινάς ως αιτίας αποκλεισμού». Μάλιστα, ο πρόξενος ανέφερε ότι κατά το 1905 η μετανάστευση των Ελλήνων ανήλθε συνολικά σε 28.126 άτομα ενώ απελάθησαν 857. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται «**Εκ τούτων ημίσεις απηλάθησαν διότι απεδείχθη κατόπιν εξετάσεως ότι είχαν προσυμφωνήσει εργασίαν εις τας Ηνωμ. Πολιτείας προ της αφίξεώς των, 365 απηλάθησαν ως πένητες, μη φέροντες επ' αυτών το απαιτούμενον χρηματικόν ποσόν, 81 ως πάσχοντες εκ μεταδοτικών νοσημάτων και 4 ως φρενοβλαβείς**» («Εμπρός», 11/3/1907).

Σε άλλο άρθρο («Εμπρός», 7/6/1911) γίνεται αναφορά σε νομοσχέδιο του Ελληνικού υπουργείου Εσωτερικών με σκοπό τον περιορισμό της μετανάστευσης προς την Αμερική με τον καθορισμό καταβολής χρηματικής εγγύησης για όσους ήθελαν να μεταναστεύσουν ενώ συνίσταται ειδική υπηρεσία στα διάφορα προξενεία προκειμένου να υπάρχει εποπτεία των μεταναστών.

Δύο χρόνια αργότερα («Εμπρός», 31/1/1913) διαβάζουμε ότι «**το αμερικανικόν Κογκρέσον εψήφισε νόμον δι' ου επιβάλλονται πολλοί νέοι περιορισμοί εις την μετανάστευσιν...[Ε]πιβάλλεται η παρουσία επί των ατμοπλοίων των μεταφερόντων μετανάστας επιθεωρητών, επιθεωρητριών και ιατρού εντεταλμένων όπως αναφέρουν εις το Κυβερνητικόν Γραφείον της μεταναστεύσεως τα καθέκαστα του ταξιδιού των...**». Αξιοσημείωτο είναι ότι με τον νόμο αυτόν «...απαγορεύεται η μετανάστευσις εις Αμερικάν αγραμμάτων...» οι οποίοι δεν είχαν αποκλειστεί κατά την αντίστοιχη συζήτηση του 1907 («Εμπρός», 11/3/1907).

Στις 5/3/1929 η εφημερίδα «Εμπρός» αναφέρει ότι «ο τέως Πρόεδρος της Αμερικής κ. Κούλιτς...υπέγραψε διοικητικήν πράξιν δυνάμει της οποίας **τίθεται εις εφαρμογήν ο νόμος ο επιτρέπων εις τας μεταναστευτικάς αρχάς ν' απελαύνουν αμέσως εκ του αμερικανικού εδάφους πάντα μετανάστην καταδικαζόμενον δι' οιαδήποτε πράξιν υπό των αμερικανικών δικαστηρίων**». Στην ίδια εφημερίδα στις 13/10/1930 διαβάζουμε ότι «**Χάρις εις τα περιοριστικά μέτρα, που έχει θέσει η Αμερική, η μετανάστευσις εις την χώραν αυτήν έχει ελαττωθεί σημαντικώς**. Κατά τον παρελθόντα Ιούλιον εισήλθον εις τας Ηνωμένας Πολιτείας 29.789 αλλοδαποί...[εκ των οποίων] μόνον 13.323 ήσαν μετανάσται δια μόνιμον εγκατάστασιν...Τα 3/5 των μεταναστών προήρχοντο εξ Ευρώπης και την πρώτην θέσιν κατείχεν η Ιταλία, έπειτα η Γερμανία και κατόπιν ήρχοντο η Αγγλία, η Ιρλανδία και η Σκωτία».

Έχουν οι προαναφερθείσες περιγραφές την παραμικρή ομοιότητα με το φαινόμενο της μαζικής εισροής παρανόμων μεταναστών στην χώρα μας από το 1990 και μετά;

Εν κατακλείδι

Το βιβλίο του IRL αποτελεί μία επιτομή των επιχειρημάτων που έχουν ακουστεί κατά καιρούς από τους υπέρμαχους μίας μεταναστευτικής πολιτικής ανοιχτών συνόρων και συνεχών διαδικασιών εκ των υστέρων νομιμοποιήσεων παρανόμων μεταναστών. Δυστυχώς η πραγματικότητα, όσο και αν προσπαθούν με Προκρούστειες μεθόδους να την προσαρμόσουν στις πολιτική τους οπτική, είναι αμείλικτη. Η επίφαση μεταναστευτικής πολιτικής που ακολούθησε η Ελλάδα κατά τα τελευταία 25 έτη, η οποία χαρακτηριζόταν από αδυναμία ελέγχου των εξωτερικών συνόρων της χώρας, από ανεπάρκεια των προσπαθειών επαναπατριsmού των παρανόμων μεταναστών και από τέσσερις εκ των υστέρων νομιμοποιήσεις, έχει διευρύνει το μέγεθος του προβλήματος. Η εθελουφλία στα συμπτώματά του, μεταξύ των οποίων είναι η αυξημένη συμμετοχή των αλλοδαπών στην βαριά εγκληματικότητα και οι αρνητικές επιπτώσεις στους μισθούς και στις ευκαιρίες απασχόλησης των Ελλήνων στους κλάδους της ανειδίκευτης ή χαμηλής ειδίκευσης εργασίας, δεν πρόκειται να αλλάξει τις πραγματικές παραμέτρους του προβλήματος. Ούτε θα τις αλλάξει η «προσαρμογή» της πρόσφατης ιστορίας της χώρας μας προκειμένου να «ταιριάξει» με την πολιτική ατζέντα του καθενός.

Μετά τα προαναφερθέντα δεν θα πρέπει προκαλεί εντύπωση το γιατί το IRL, αλλά και όλοι εκείνοι που επικαλούνται μία αντίστοιχη επιχειρηματολογία για το μεταναστευτικό, αποφεύγουν να μπουν σε πιο πολύπλοκες παραμέτρους του θέματος όπως το γεγονός ότι αυξανόμενος αριθμός επιστημονικών μελετών (13) δείχνει ότι η αυξημένη εθνοτική και πολιτισμική διαφορετικότητα οδηγεί στον κοινωνικό θρυμματισμό και στην δημιουργία παράλληλων κοινωνιών.

Η εσκεμμένη αγνόηση κάποιων πτυχών του φαινομένου και η εθελουφλία για τις πραγματικές διαστάσεις κάποιων άλλων σίγουρα δεν βοηθούν στην διαμόρφωση των προτάσεων εκείνων που θα οδηγούσαν στην καλύτερη διαχείριση και στην επίλυση του προβλήματος.

* Ο Γιάννης Κολοβός είναι επικοινωνιολόγος. Για το θέμα της μετανάστευσης έχει συγγράψει τα βιβλία «**Το Κουτί της Πανδώρας: Παράνομη Μετανάστευση και Νομιμοποίηση στην Ελλάδα**» (Αθήνα: Πελασγός 2003) και «**Μεταναστευτική πολιτική και ενσωμάτωση μεταναστών: η περίπτωση της Ελλάδας**» (Αθήνα: Πελασγός 2011). Από το 2009 συνεργάζεται με το Research Institute for European and American Studies (RIEAS) ως Research Associate σε θέματα μεταναστευτικής πολιτικής.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

- 1) Το πλήρες κείμενο της έκδοσης υπάρχει στο: http://rosalux.gr/sites/default/files/publications/migration_web.pdf Σχετικό άρθρο δημοσιεύθηκε και στην «Αυγή» στις 19/1/2014
- 2) Το σχετικό δελτίο τύπου της ΕΛΣΤΑΤ είναι το: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0101/PressReleases/A0101_SJO01_DT_QQ_03_2013_01_F_GR.pdf
- 3) Το σχετικό δελτίο τύπου της ΕΛΣΤΑΤ είναι το: http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0802/PressReleases/A0802_SFA10_DT_AN_00_2011_01_F_GR.pdf
- 4) Η δημοσκόπηση δημοσιεύθηκε στο «Βήμα» στις 11/11/2012
- 5) Maroukis Th. "Update report Greece: The number of irregular migrants in Greece at the end of 2010 and 2011" η οποία είναι διαθέσιμη στο: <http://irregular-migration.net/fileadmin/irregular->

[migration/dateien/4.Background Information/4.5.Update Reports/Maroukis 2012 Update report Greece 2.pdf](#)

- 6) Ζωγραφάκης Στ. και Μητράκος Θ. (2012) «Πόσους μετανάστες μπορούμε να έχουμε;», Στο Κασίμης Χ. και Παπαδόπουλος Απ. (επιμ) «Μετανάστες στην Ελλάδα: Απασχόληση και ένταξη στις τοπικές κοινωνίες», Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, σελ. 105-141
- 7) Borjas G. (1999) "Heaven's Door: Immigration policy and the American economy", Princeton University Press, Princeton, New Jersey
- 8) Sarris A. and Zografakis S. (1999), "A computable general equilibrium assessment of the impact of illegal immigration on the Greek economy", *Journal of Population Economics*, no. 12, pp. 155-182
- 9) Ζωγραφάκης Στ., Κόντης Αντ. και Μητράκος Θ. (2009) «Τα βήματα των μεταναστών στην ελληνική οικονομία», Αθήνα: ΙΜΕΠΟ
- 10) Λιανός Θ. και Καβουνίδη Τζ. (2012) «Μεταναστευτικά ρεύματα στην Ελλάδα κατά τον 20^ο αιώνα», Αθήνα: ΚΕΠΕ [Μελέτες, 72]
- 11) Τα στατιστικά στοιχεία της ΕΛ.ΑΣ. για την εγκληματικότητα κατά το έτος 2012 υπάρχουν στο: <http://www.astynomia.gr/images/stories/2013/statistics13/epikrateia1.xls>
- 12) Κολοβός Γ. «Όταν η εμπάθεια κρύβει την αλήθεια...», *Hellenism in the Americas*, January 1999, no. 2, p. 9 & 11
- 13) Δες ενδεικτικά Putnam R. (2007) "E Pluribus Unum: Diversity and Community in the Twenty-first Century. The 2006 Johan Skytte Prize Lecture", *Scandinavian Political Studies*, vol. 30, no. 2, pp. 137-174 και Neal Z. and Watling Neal J. (2013) "The (In)compatibility of Diversity and Sense of Community", *American Journal of Community Psychology*, doi:10.1007/s10464-013-9608-0
- 14) Καβουνίδη Τζ. και Χολέζας Ι. (2013) «Οι διαδρομές των νέων μεταναστευτικής προέλευσης στην εκπαίδευση και την αγορά εργασίας», Αθήνα: ΚΕΠΕ [Μελέτες, 75]